

Beslutningsforslag nr. B 4. Fremsat den 9. oktober 1990 af Aage Frandsen (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Ejner Larsen (SF), Rahbæk Møller (SF), Holger K. Nielsen (SF), Stillinger (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om fremskaffelse af flere praktikpladser

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag, der indebærer, at der bliver tilvejebragt flere praktikpladser efter følgende retningslinier:

1) Arbejdsgivernes Elevrefusionsfond (AER) ændres således, at arbejdsgiverne skal betale et særligt beløb til AER, som kan anvendes

des som tilskud til de arbejdsgivere, der antager praktikelever.

2) De kommuner, der i særlig grad antager praktikelever, skal modtage bidrag fra de kommuner, der ikke i særlig grad antager praktikelever.

Bemærkninger til forslaget

Baggrunden for forslaget er, at lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser, der blev vedtaget af Folketinget den 1. juni 1990, ingenlunde har givet det fornødne antal praktikpladser. Som det fremgår af bilaget, er situationen i år kun lidt bedre end tidligere år, selv om der i år har været iværksat en storstilet kampagne. Det viser, at det er nødvendigt med andre midler end overtalelseskampagner.

I forbindelse med vedtagelsen af lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser gav SF i betænkningen over lovforslaget udtryk for, at SF ikke troede, at det ville være muligt at fremskaffe tilstrækkeligt med praktikpladser, uden at der blev taget mere skrappe midler i anvendelse, f.eks. i form af en kraftig økonomisk tilskyndelse. »Gulerod-pisk-princippet« har SF kaldt det.

SF stemte alligevel for loven, fordi den gav de praktikpladssøgende en ret til en hel uddannelse i form af praktikpladskompenserende undervisning, hvis ikke der var mulighed for at skaffe en praktikplads. Men denne form for undervisning betragtede SF som en nødløsning, men en nødvendig nødløsning, hvis det nødvendige antal normale praktikpladser ikke kunne skaffes.

SF mente også, at loven kunne bruges som murbrækker til at indføre andre ordninger, der kunne sikre et tilstrækkeligt antal normale praktikpladser.

Hvis det antal praktikpladssøgende, der ikke havde fået en normal praktikplads, og som derfor skulle have praktikpladskompenserende undervisning, var ret lavt, ville det være en acceptabel nødløsning. Det vil det derimod ikke være, hvis antallet er meget stort. Og det er desværre situationen nu.

For det første er det ud fra en uddannelsesmæssig betragtning utilfredsstillende, at et så stort antal af de faglærte ikke får deres praktikperiode på en normal arbejdsplads.

For det andet er det en dyr uddannelsesform. De samme penge kunne med langt større udbytte bruges til at tilskynde til, at normale praktikpladser blev fremskaffet.

For det tredje ser det ud til, at de praktikpladssøgende selv opfatter den praktikpladskompenserende

undervisning som en utilfredsstillende nødløsning. Der er unge, der siger, at de vil afvise tilbudet, fordi de mener, at de med den praktikpladskompenserende undervisning får en for dårlig uddannelse i forhold til dem, der får en »normal« faglig uddannelse. De mener, at resultatet bliver, at de får for dårlige muligheder for at få arbejde senere.

Det er beklageligt, at det ikke er lykkedes at fremskaffe et tilstrækkeligt antal praktikpladser til trods for, at vi ved, at Danmark om nogle år vil mangle faglært arbejdskraft. Når arbejdsgiverne – private og offentlige – ikke selv vil tage konsekvensen af, at der skal uddannes arbejdskraft ved at tage flere praktikelever, må Folketinget gribe ind ved at vedtage så kraftige tilskyndelser, at det sker. Disse tilskyndelser skal efter SF's opfattelse være økonomiske. Ved at gøre det betydelig dyrere ikke at tage elever og ved at gøre det tilsvarende billigere at tage elever påvirkes markedet til fordel for efterspørgslen af praktikelever.

Der har tidligere været forskellige løsningsmodeller fremme. Den model, der i denne forbindelse ofte har været draget frem, er en kvoteordning. SF vil ikke totalt afvise muligheden. Men der er mange problemer, hvis en kvoteordning skal gennemføres. En tvungen kvoteordning vil betyde, at der er praktikelever, der bliver påtvunget en arbejdsgiver, som ikke har ønsket nogen elev. Det er ikke noget godt udgangspunkt for en uddannelse. Frivillige kvoteordninger er udmærkede og burde for længst være aftalt i de enkelte brancher. Men de er frivillige med alle de svagheder, som frivillige ordninger indebærer. Derfor er det helt utilstrækkeligt alene at satse på dette.

Der blev både den 15. september 1989 og 10. maj 1990 indgået aftaler mellem regeringen og Socialdemokratiet, som begge skulle løse praktikpladsproblemet. Sådan blev de i det mindste lanceret.

Som det fremgår af bilaget, er det svært at se, at aftalen af 15. september overhovedet havde nogen betydning, idet antallet af praktikpladser stort set var uændret i 1989-90 i forhold til 1988-89.

Lov om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser, der udspringer af majaftalen, har derimod haft positive virkninger, hvis vi sammenholder situationen i

1990 med situationen i 1989. Men når det tages i betragtning, hvor meget der har været gjort, har resultatet været meget pauvert.

Årsagen til, at det ikke er lykkedes at fremskaffe flere ekstra pladser, er efter SF's opfattelse, at det er alt for billigt for den enkelte arbejdsgiver at lade være med at opfylde den almindelige arbejdsgiverforpligtelse, dvs. forpligtelsen til at uddanne fremtidens arbejdskraft.

Det offentlige svigter som arbejdsgiver helt klart arbejdsgiverforpligtelsen til at uddanne fremtidens arbejdskraft, og desværre ser det ud til, at denne svigten sker i stigende omfang. Tilsyneladende er det især kommunerne, der svigter deres forpligtelse. Undskyldningen herfor er den dårlige kommunale økonomi, men den er ikke acceptabel. Uanset en stram kommunal økonomi har kommunerne en arbejdsgiverforpligtelse i denne forbindelse. Hvor meget dyrere er det mon for kommunerne at antage et tilstrækkeligt antal praktikelever i forhold til, at de pågældende unge på længere sigt kan blive afhængige af det sociale system, hvis de ikke kan komme ind på arbejdsmarkedet?

Af de private arbejdsgivere har det især været de store virksomheder, der svigtede. Derimod påtager mange mindre virksomheder sig tilsyneladende forpligtelsen fuldt ud. Når det tages i betragtning, at det netop er de store virksomheder, der senere bruger en meget stor del af den uddannede arbejdskraft, er det usolidarisk, at de ikke uddanner flere eller i det mindste betaler til, at arbejdskraften bliver uddannet af andre.

Ifølge dette forslag til folketingsbeslutning kan det fortsat lade sig gøre for en arbejdsgiver – privat eller offentlig – at slippe for forpligtelsen til at uddanne fremtidens arbejdskraft. Men det bliver en økonomisk belastning, fordi de skal betale til de arbejdsgivere, der påtager sig forpligtelsen. Forslaget er derfor udtryk for en solidarisk ordning.

Forslaget skulle blive udgiftsneutralt for staten, idet det forudsættes, at arbejdsgiverne i forvejen skal betale for den praktikpladskompenserende undervisning, og at det er de private arbejdsgivere og kommunerne, der pålægges afgifter og får tilskud.

For de private arbejdsgivere under ét skulle udgiften derfor heller ikke øges. Derimod er det klart, at der er arbejdsgivere, der kommer til at betale betydelig mere, nemlig de arbejdsgivere, der ikke antager praktikelever. men det er også meningen med forslaget. Til gengæld vil de arbejdsgivere, der har levet op til arbejdsgiverforpligtelsen om at uddanne fremti-

dens arbejdskraft, få en økonomisk gevinst ved forslaget.

For kommunerne under ét vil der formentlig på kort sigt være en udgiftsforøgelse, fordi kommunerne som helhed skal antage flere praktikelever. Men det er på kort sigt, fordi risikoen for, at de unge ender uden for arbejdsmarkedet og derfor i det sociale system, bliver mindre. Men under alle omstændigheder vil belastningen for kommunerne på kort sigt variere meget i forhold til, i hvilket omfang de hidtil har levet op til forpligtelsen om at uddanne fremtidens arbejdskraft.

Der er ikke i forslaget lagt op til, at der pålægges staten en særlig forpligtelse ud over det, der i forvejen ligger som hensigter. Men forslaget forudsætter naturligvis, at staten fuldt ud lever op til sin forpligtelse, når der laves særlige ordninger for det private arbejdsmarked og kommunerne.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad 1)

Størrelsen af det beløb, som arbejdsgiverne skal indbetale til AER, og størrelsen af det tilskud, som arbejdsgivere, der antager praktikelever, skal modtage, må afhænge af, hvor meget der skal til, for at udbud og efterspørgsel af praktikelever svarer nogenlunde til hinanden. På grund af særlige geografiske og branchemæssige forhold vil ligevægt ikke kunne opnås fuldt ud. Men her vil den praktikpladskompenserende undervisning kunne sikre, at særlige geografiske og branchemæssige forhold ikke betyder, at de praktikpladssøgende bliver ladt i stikken.

Ad 2)

Den økonomiske udligning kommunerne (både primærkommuner og amtskommuner) imellem kan ske ved forskellige metoder. Metoden er ikke det afgørende. Det er virkningen. Af hensyn til metoden og virkningen er det nødvendigt, at der aftales en norm for, hvor mange praktikelever kommunerne skal antage.

Metoden kan være en kommunal udligning, hvor der ydes i forhold til den uddannede arbejdskraft inden for de relevante fagområder, og hvor der ydes tilskud i forhold til, hvor mange praktikelever kommunerne antager. Beløbenes størrelse må afhænge af, hvor meget der skal til for, at udbud og efterspørgsel af praktikelever nogenlunde svarer til hinanden.

Metoden kan også være, at kommunerne kommer ind under AER i denne forbindelse, eller at der laves en AER-lignende ordning for kommunerne.

Bilag

Antallet af praktikpladssøgende elever, der afsluttede basisuddannelsen i 1986, 1987, 1988, 1989 og 1990, opgjort pr. 1. maj, 1. september, 1. december og 1. februar

År	Afsluttet basisudd.	maj	september	december	februar
1986	31.810	11.044	5.806	4.311	3.718
i pct.	100	34,7	18,3	13,6	11,8
1987	32.618	11.427	6.059	4.483	3.843
i pct.	100	35,0	18,6	13,8	11,8
1988	34.872	11.794	7.312	5.667	5.161
i pct.	100	33,8	21,1	16,3	14,9
1989	36.532	13.229	8.537	6.467	5.807
i pct.	100	35,9	23,3	17,7	16,1
1990	37.190	13.827	7.103		
i pct.	100	37,2	19,1		